Horhe Luis Borhes

SAV MOJ ŽIVOT

prevela sa španskog

Asja El Al

L O M

BEOGRAD / MMXXV

Naslov originala

Jorge Luis Borges

Obras Completas

Copyright © 1995, Maria Kodama

All rights reserved

izabrao i priredio

Flavio Rigonat

„Naša sudbina nije užasna
zbog svoje nestvarnosti –
užasna je zato što je neminovna
i zakovana.
Vreme je ono od čega sam stvoren,
vreme je reka koja me odnosi,
ali ja sam reka;
ono je tigar koji me kida,
ali ja sam tigar;
ono je vatra koja me guta,
ali ja sam vatra.
Svet, je, avaj, stvaran;
ja sam, avaj, Borhes.“

I

ŽAR ZA BUENOS AJRESOM

(Fervor de Buenos Aires)

- 1923 -

009 PROLOG

011 ULICE

012 NEZNANA ULICA

014 TRG SAN MARTIN

015 POVRATAK

016 SVITANJE

018 ŠETNJA

020 ODSUTNOST

021 BLIZINE

PROLOG

Nisam ponovo napisao ovu knjigu. Ublažio sam njene barokne ekscese, uglačao hrapave ivice, uklonio prenemaganja i opšta mesta, pa sam tokom tog, katkad zahvalnog a katkad neprijatnog rada, osetio kako je onaj mladić koji je 1923. to pisao već u stvari bio – a šta znači: u stvari? – ovaj čovek koji se sada miri s tekstom i ispravlja ga. Obojica smo isti; ne verujemo ni u neuspeh ni u uspeh; ne verujemo u književne škole i njihove dogme; obojica smo poklonici Šopenhauera, Stivensona i Vitmana. Meni je *Žar za Buenos Ajresom* bio nacrt za sve što ću kasnije napisati. Zbog onog što su nagovestili i donekle obećavali, te stihove velikodušno su pozdravili Enrike Dies-Kanedo[1] i Alfonso Rejes[2].

Kao mladi iz 1969, i mladi iz 1923. bili su stidljivi. U strahu od svog unutarnjeg siromaštva pokušavali su – kao i sada – da taj stid prikriju glasnim i nevinim novotarijama. Ja sam, recimo, postavio sebi nekoliko ciljeva: da imitiram izvesnu ružnoću (koju sam voleo) Migela de Unamuna[3], da budem španski pisac sedamnaestog veka, da budem Masedonio Fernandes[4], da

---

[1] Enrique Díez-Canedo Reixa (1879-1944), španski postmodernistički pesnik. *Prev. i drugde.*

[2] Alfonso Reyes (1889-1959), meksički pisac i filozof.

[3] Miguel de Unamuno y Jugo (1864-1936), španski pisac i filozof.

[4] Macedonio Fernandes (1874-1952), argentinski pisac i filozof.

otkrijem metafore koje je Lugones[5] već otkrio, da opevam Buenos Ajres prizemnih kuća, na zapadnom i južnom delu grada, malih vila s kapijama.

U ono vreme tražio sam sutone, predgrađa i nesreću; danas više volim jutra, centar grada i spokoj.

H. L. B.

Buenos Ajres, 18. avgusta 1969.

---

[5] Leopoldo Antonio Lugones Argüello (1874-1938), argentinski pesnik.

ULICE

Ulice Buenos Ajresa
deo su mene.
Ne one pohlepne ulice,
neprijatne od nemira i gužve,
već prezrene ulice predgrađa,
skoro nevidljive od običnosti,
umekšane od senki i sutona
ili one još dalje,
nesklone milostivom drveću,
gde se jednostavne kućice,
pritisnute besmrtnim daljinama,
jedva usuđuju da se izlože dubokoj viziji
ravnice i neba.
One su obećanje za usamljene
jer su nastanjene hiljadama jedinstvenih duša,
jedinstvenih pred Bogom i pred vremenom
i nesumnjivo dragocenih.
Ka zapadu, severu i jugu
šire se ulice – i one su domovina;
nadam se da u ovim stihovima
viju se te zastave.

NEZNANA ULICA

Golubija polutama,
tako su Jevreji nazivali početak večeri[6],
kada senka još ne ometa korake
a dolazak noći najavljen je
kao dugo očekivana drevna muzika,
kao prijatno nestajanje.
U tom času kada svetlost
ima finoću peska,
nailazim na nepoznatu ulicu
otvorenu u dostojnoj širini terase
na čijim se gipsanim vencima i zidovima
ukazuju boje, blage kao samo nebo
što obasjava pozadinu.
Sve to – osrednjost kuća,
skromnost balustrada i zvekira,
možda očekivanje neke devojke na balkonu –
sve je to ušlo u moje pusto srce
bistrinom suze.
Možda je taj čas srebrnog sutona
nežnošću ispunio ulicu
čineći je tako stvarnom poput zaboravljenog
i nanovo pronađenog stiha.

Tek sam posle uvideo
da je ta večernja ulica bila tuđa,
da je svaka kuća svećnjak
gde životi ljudi gore
kao usamljene sveće,
i da svaki naš korak
gazi po Golgotama.

---

[6] Ovaj detalj je netačan. De Kvinsi („Spisi“, treći tom, str. 293), kaže da je po jevrejskoj terminologiji svitanje golubija polutama, dok je suton gavranova. *Prim. autora (1869).*

TRG SAN MARTfN

Za Masedonija Fernandesa

U večernjem traganju
uzalud obilazim sve ulice.
Predvorja stoje već ukočena od tame.
Nežnosmeđe poput mahagonija
veče se prostrlo po trgu,
mirno i zrelo,
blagotvorno i tanano kao svetiljka,
jasno kao baklja,
ozbiljno kao pokreti čoveka u žalosti.
Svaki se osećaj smiruje
pod oprostom stabala – hakaranda, bagrema –
čije samilosne obline
ublažuju strogost nemogućeg kipa,
a njihovo preplitanje ističe
slavu podjednako udaljenih svetlosti,
plavetnila i crvenkaste zemlje.
Kako je dobro posmatrati veče
s prijatnog mira klupa!
Tamo dole
luka žudi za dalekim prostranstvima
a duboki trg što izjednačuje duše
otvara se poput smrti, poput sna.

POVRATAK

Nakon godina lutanja
vratio sam se u kuću svog detinjstva,
a još mi je stran njen prostor.
Moje ruke dodiruju stabla
kao što miluješ nekog ko spava
i ponovio sam drevne puteve
kao što se sriče zaboravljeni stih,
i video sam dok se širilo veče
krhki mladi mesec
kako naleže u senoviti zaklon
dugolisne palme
kao ptica u svoje gnezdo.
Kolika će još mnoštva nebesa
obuhvatiti dvorište između svojih zidova
i koliko će herojskih zalazaka
ratovati u pozadini ulice
i koliko će nežnih mladih meseca
razlivati po vrtu svoju nežnost
pre nego što me kuća opet prepozna
i naviknem se na nju!

SVITANJE

U dubokoj sveopštoj noći
kojoj svetiljke jedva se opiru
zalutali nalet vetra
povredio je neme ulice
kao uzdrhtala slutnja
strašnog svitanja što obilazi
zapuštena predgrađa ovog sveta.
Radoznao u tami,
a preplašen pretnjom zore,
proživeo sam čudesnu pretpostavku
Šopenhauera i Berklija
da je svet delo duha,
san duše,
bez temelja, svrhe ili obima.
A kako ideje
nisu večne poput mermera
već besmrtne kao šume ili reke,
navedeno učenje
dobilo je u zoru drugi oblik,
pa je praznoverje tog časa,
kada svetlost, poput bršljana,
puzi uz zidove tame,
povilo moj razum

i podstaklo ovaj hir:
Ako je sve lišeno stvarnosti
i ako je ovaj mnogoljudni Buenos Ajres
samo san
što ga duše tvore zajedničkom magijom,
onda postoji čas
kad je njegovo biće u velikoj opasnosti,
a to je drhtavi trenutak svitanja,
kada malo je onih što sanjaju svet
i samo neke noćobdije čuvaju
pepeljastu i jedva ocrtanu skicu ulica
koju će kasnije dovršiti s drugima.
Čas kada uporni san života preti da se slomi,
čas kada bi Bogu bilo lako
da sasvim uništi svoje delo!

Ali svet se opet spasao.
Svetlost probija izmišljajući prljave boje
i s malo griže savesti
zbog saučesništva u vaskrsenju dana
tražim svoju kuću,
zapanjenu i ledenu od bele svetlosti,
dok jedna ptica zaustavlja tišinu,
a istrošena noć
ostaje u očima slepih.

ŠETNJA

Mirisna kao jaki *mate*[7]
noć primiče divlje daljine
i prazni ulice
što prate moju samoću,
načinjene od dugih linija i nejasnog straha.
Povetarac donosi predosećaj polja,
slast majura, sećanje na topole,
od čega će pod krovom asfalta
zadrhtati živa zemlja
što pritiska je teret kuća.
Zalud tajanstvena, mačje meka noć
uznemirava zatvorene balkone
što u suton pokazali su
vidljivu nadu mladih devojaka.
Tišina je i u hodnicima.
U konkavnoj senci
sati blistave ponoći
pretaču vreme, raskošno i široko,
obilno vreme
od kojeg svaki san dobija svoju građu,
vreme duševne širine, sasvim drugačije
od gramzivih termina kojima se mere
poslovi dana.

Jedini sam posmatrač ove ulice;
da umrem, niko je više ne bi gledao.
(Primećujem dugi zid
načičkan oštrim bridovima
i žutu svetiljku koja zrači
neodlučnom svetlošću.
Primećujem, takođe, treperave zvezde.)
Raskošna i živa
poput tamnog perja nekog anđela,
što krilima prekriva dan,
noć gubi svoje bezlične ulice.

---

[7] Vrsta čaja, omiljen u Južnoj Americi.

ODSUTNOST

Moraću da uzdignem silni život
koji još uvek je tvoje ogledalo:
svakog jutra treba da ga obnavljam.
Otkako si otišla
koliko je toga postalo zaludno
i besmisleno, kao svetiljke po danu.
Večeri koje bile su niša za tvoju sliku,
muzika u kojoj si me uvek čekala,
reči iz onog vremena,
moraću ovim rukama da ih razbijem.
U koju dubinu da sakrijem svoju dušu
da ne vidi tvoju odsutnost
koja kao neko strašno sunce što ne zalazi
neumoljivo i konačno sija?
Tvoja je odsutnost
kao uže oko moga vrata,
more u kome tonem.